

1. Rekommandasjon

REK 6/2017 har følgende ordlyd:

«Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regeringer,

at bekjempe handel med asylbørn gjennom opplysning og informasjon om rettigheter i mottagelsescentrene.

at inndrage civilsamfundet i kampen mod menneskehandel, - herunder NGO, der arbejder indenfor dette felt samt fagbevægelsen og arbejdsmarkedets parter.

at kæmpe for at den europæiske og internationale lovgivning på området tager højde for de nye former for menneskehandel.»

2. Meddelelse fra de nordiske regeringer.

Mindreårige enslige asylsøkere befinner seg i en svært sårbar situasjon når de ankommer et nordisk land. De har et omfattende behov for omsorg, beskyttelse og informasjon, og trenger personer rundt seg som kan representere og ivareta dem på en fullgod måte. En hovedutfordring er barnas manglende evne til fullt ut å forstå informasjon som blir gitt, og å kunne handle og ta valg på en måte som er i deres beste interesse på kort og lang sikt.

De nordiske land har lagt vekt på å skape mottakssystemer som kan håndtere alle utfordringene. Det legges vekt på høy kompetanse hos ansatte, og gode rutiner og systemer for å oppnå kontakt med barna. Dersom barn antas å være et offer for menneskehandel, eller kan være utsatt for påvirkning fra bakmenn, må det være på plass rutiner for samhandling mellom mottakene og barnevernet og politiet.

I de nordiske land pågår et kontinuerlig arbeid for å forbedre samarbeidet og heve kompetansen hos berørt personell.

De nordiske land har lange tradisjoner i å involvere frivillige organisasjoner i løsning av utfordringer i samfunnet. Frivillige organisasjoner har hatt viktige oppgaver i den oppsøkende tjenesten for å identifisere mulige ofre for menneskehandel innen prostitusjon, samt å tilby bistand og oppfølging. Det er avgjørende å finne den rette balanse mellom hvilke oppgaver det offentlige må styre og hva som kan delegeres til frivilligheten.

I møte med nye former for utnytting i menneskehandel utforskes nå nye samarbeidsformer, der fagbevegelse og partene i arbeidslivet inngår som naturlige partnere. I Norge inngår eksempelvis forebygging av menneskehandel som en viktig del av det brede samarbeidet innen regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet.

I Sverige informerer *Arbetsmiljöverket* om usunn konkurranse i arbeidslivet og har fått i oppdrag av regjeringens å styrke tilsynet med selskap som bryter arbeidsmiljølovgivningen for å oppnå konkurransefordeler.

Center mod Menneskehandel (CMM) i Danmark har tatt en rekke initiativer for å utforske hvordan man best kan motvirke nye former for menneskehandel. Nordisk Ministerråd gjennomfører 2015-2018 et program mot menneskehandel. CMM har ansvaret for et av de viktigste prosjektene i programmet: "Forebyggelse af menneskehandel til tvangsarbejde". Prosjektet søker blant annet å lage en ramme for et felles nordisk samarbeid mot tvangsarbeid med henblikk på å utvikle landspesifikke retningslinjer til det private næringslivet.

De nordiske landene treffer tiltak for å støtte gjennomføringen av FNs bærekraftsmål i Agenda 2030. Mål 5.2 er å avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner, både i offentlig og privat sfære, herunder menneskehandel, seksuell og annen form for utnytting. Mål 16.2 er å stanse overgrep, utnytting, menneskehandel og alle former for vold mot og tortur av barn.

Alle de nordiske land er blant de 47 land som er tilsluttet *Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel* fra 2005. Konvensjonen oppretter en overvåkingsmekanisme der ekspertgruppen GRETA er det sentrale elementet. GRETA består av 15 uavhengige eksperter fra ulike medlemsland. For tiden er to av ekspertene fra nordiske land. GRETA undersøker hvordan de enkelte land gjennomfører konvensjonsforpliktelsene, og utgir også rapporter om aktuelle temaer. En rapport fra mars 2017 har handel med barn som hovedtema. Rapporten viser både trender og utfordringer på feltet, og redegjør for *best practice* i landene. Ekspertene og representanter for myndighetene i de nordiske landene har omfattende møter med GRETA i forbindelse med evalueringene, som sikrer at alle parter er oppdatert på området.

I internasjonal sammenheng er FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet fra 2000 og den underliggende protokoll om menneskehandel (Palermo protokollen) det sentrale instrumentet. Det pågår en prosess for å etablere en overvåkingsmekanisme for konvensjonen, der nordiske land har vært aktive deltagere. Under ledelse av UNODC i Wien avholdes møter i en arbeidsgruppe om menneskehandel, der man nylig har lagt vekt på å formidle og drøfte nye former for utnytting, og søker å påvirke landene til å tilpasse sin lovgivning mot menneskehandel for å fange opp nye trender.

De nordiske regjeringene anser, på bakgrunn av ovennevnte, at anbefalingen er oppfylt.

Landspecifikke kommentarer til rek. 6/2017 – Bekæmpe handel med asylbørn og bygge alliancer i kampen mod menneskehandel

Generelt norsk innspill: Regjeringen la i desember 2016 frem en handlingsplan mot menneskehandel. Planen fastslo at innsatsen mot menneskehandel skal videreføres og effektiviseres for å hindre alle former for menneskehandel i Norge. Særlig oppmerksomhet skal rettes mot mindreårige ofre. Sivilt samfunn skal fremdeles ha en fremtredende rolle i innsatsen mot menneskehandel. Regjeringen har en egen strategi mot arbeidslivskriminalitet, som også skal bidra til å avdekke og forebygge nye former for menneskehandel i arbeidslivet.

Norge deltar jevnlig i møter i UNODC for å sikre effektiv gjennomføring av forpliktelsene i FNs konvensjon mot grenseoverskridende kriminalitet og den underliggende protokoll for menneskehandel.

Generelt svensk inspel: Regeringen har inom den nationella handlingsplanen 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp vidtagit flera åtgärder i syfte att förbättra skyddet för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. En insats i handlingsplanen har varit att utveckla en webbaserad utbildning för att öka medvetenheten kring människohandel med barn och som riktar sig åt dem som kan komma i kontakt med utsatta barn i sina arbeten, främst till yrkesverksamma inom myndigheter och frivilligorganisationer. Även privatpersoner kan genomgå utbildningen. Syftet är att ge grundläggande kunskap om vad människohandel med barn är samt hur det går att identifiera, agera och ge stöd åt ett barn som är utsatt för människohandel i någon form. Länk till utbildningen ”Människohandel med barn och unga”: <http://nmt.cleverlms.se/nmt/login.aspx>

Migrationsverket har en central och sex regionala samordnare för myndighetens arbete mot människohandel. Dessutom finns särskild kompetens för människohandelsfrågorna på flertalet enheter.

Migrationsverkets styrdokument tar tydligt upp frågor om människohandel inom myndighetens ansvarsområde. Ett exempel är den interna instruktionen med rättslig vägledning avseende initialprocessen för barn utan vårdnadshavare i skyddsprocessen (ensamkommande asylsökande barn). Av dokumentet framgår bl.a följande:

Vid det första ansökningssamtalet ska tjänstemannen identifiera utsatthet och särskilda behov. Migrationsverket ska alltid göra en anmälan till socialtjänsten om barnets behov av skydd (orosanmälan) om barnet saknar vårdnadshavare i Sverige. Av anmälan ska framgå individuell utsatthet och särskilda behov, t ex att barnet är gift eller att det finns indikation om människohandel. Vid behov ska Migrationsverket dessutom göra en polisanmälan, t ex om barnet är under 15 år och gift eller vid indikation om människohandel.

I samband med det fördjupade ansökningssamtalet ska tjänstemannen bland annat utreda indikationer på människohandel.

Om en sökande som registrerats som barn begär att få sin ålder justerad till över 18 år ska ett samtal hållas. Särskild uppmärksamhet ska ges frågan om det rör sig om människohandel eller tvångsäktenskap.

Den svenska regeringen prioriterar ordning och reda på arbetsmarknaden. Vad gäller samverkan med arbetsmarknadens parter i det förebyggande arbetet bedriver Arbetsmiljöverket nationellt arbete om osund konkurrens i arbetslivet och har regeringens uppdrag att stärka tillsynen av företag som bryter mot arbetsmiljölagstiftningen för att få konkurrensfördelar. I uppdraget ingår bl.a. att samverka med andra myndigheter. Arbetsmiljöverket har även regelbundna samråd med

Vedlegg

arbetsmarknadens parter och ska bl.a. i samråd med parterna utveckla och genomföra informationsinsatser särskilt riktade mot berörda branscher och företag.

Generellt finsk innspill: Finlands regerings handlingsplan mot människohandel 2016–2017 bereddes heltäckande av statsrådets samordningsstruktur för arbetet mot människohandel i samråd med olika aktörer som bekämpar människohandel. Handlingsplanen, som omfattar alla delområden i arbetet mot människohandel, innehåller nio olika åtgärder som i sin tur omfattar 24 konkreta steg.

En av de särskilda åtgärderna i handlingsplanen mot människohandel är att barnets ställning, intressen och rättigheter ska beaktas i arbetet mot människohandel. Grunden till detta är den särskilt utsatta ställning som barnoffer och barn till fullvuxna offer för människohandel befinner sig i. Det kan också nämnas att man enligt den åtgärd i handlingsplanen som gäller uppsökande arbete och identifiering av och hjälp till offer för människohandel separat har lyft fram verksamhetssätt som garanterar att barnets bästa kommer i första rummet, t.ex. när man utvecklar hjälpverksamheten till offer för människohandel.

Finland deltar aktivt i ett projekt som Nordiska ministerrådet finansierar i avsikt att bekämpa arbetsrelaterad människohandel genom att bl.a. aktivera företagets verksamhet i anknytning till samhällsansvar. Finland har startat ett nationellt projekt i anslutning till det samnordiska projektet.

Til anbefalingen om:

at bekæmpe handel med asylbørn gennem oplysning og information om rettigheder i modtagelsescentrene

Norsk innspill: Utlendingsdirektoratet (UDI) har en egen Informasjonsplan som beskriver hvordan driftsoperatørene for asylmottak skal sikre at barn og unge tilbys informasjon om viktige temaer. Menneskehandel er sentral i informasjonsplanen, og er også et viktig tema i informasjonsprogrammet som tilbys beboere i mottak. Utlendingsmyndighetene har ansvaret for å identifisere mulige ofre med oppfølgingsbehov blant asylsøkere og beboere i asylmottak, og UDI har egne rundskriv som regulerer feltet. Mottaksansatte skal legge til rette for identifisering dersom det er grunn til å tro at en beboer er eller kan bli utsatt for menneskehandel, og har et særlig ansvar dersom beboeren er mindreårig. Utlendingsforvaltningen skal også avholde en samtale med mulige ofre for menneskehandel, der formålet er å legge til rette for nødvendig bistand og beskyttelse.

Svensk innspill: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF har att i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO, ta fram och sprida en digital plattform med information om hälsa och jämställdhet med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) riktad till nyanlända och asylsökande barn och unga i åldrarna 13–20 år. På sajten finns även information om prostitution och sexköp. I uppdraget ingår att MUCF under 2017 kommer ta fram en vägledning för yrkesverksamma som ska arbeta med informationsinsatser och möta målgruppen samt genomföra utbildningsinsatser kring den digitala plattformen. Mer info om MUCF:s uppdrag finns via länken här: <https://www.mucf.se/webbplatsen-youmose>

I Sverige har nyligen en webbaserad utbildning för att öka medvetenheten och kompetens om vad människohandel med barn är samt hur det går att identifiera, agera och ge stöd åt ett barn som är utsatt för människohandel i någon form tagits fram. Utbildningen är en insats inom ramen för regeringens handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp och riktas mot yrkesverksamma inom myndigheter och frivilligorganisationer men även privatpersoner.

Vedlegg

Finsk innspill: De asylsökande barn som har kommit utan vårdnadshavare inkvarteras i Finland alltid i separata enheter för minderåriga där det finns mer personal och där personalen uppfyller behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal. I den lag som reglerar mottagandet av asylsökande föreskrivs dessutom om individuellt utredande och beaktande av de särskilda behoven hos asylsökande i utsatt ställning i samband med mottagningstjänsterna. För asylsökande barn utan vårdnadshavare utses också alltid en företrädare. Därmed får de asylsökande barnen och ungdomarna alltid personliga anvisningar och råd samt information om sina rättigheter. De har också själva möjlighet att lyfta fram riskfaktorer som kan bidra till att de utnyttjas. Också personalen och företrädarna har goda möjligheter att göra iakttagelser om risker och ingripa i dem i förebyggande syfte. Vid förläggningarna - såväl i enheter för minderåriga som vid förläggningar som inkvarterar familjer - får asylsökande information om sina rättigheter i det finländska samhället och i t.ex. arbetslivet samt allmän information om de mänskliga rättigheterna.

Det nationella hjälpsystemet för offer för människohandel och enheten för mottagande vid Migrationsverket, som styr och övervakar förläggningarna, har tillsammans systematiskt utbildat de anställda vid förläggningarna för att de ska kunna identifiera människohandel, hänvisa de förmodade offren till rätt typ av hjälp samt för att de ska veta vilka de viktigaste åtgärderna är för förebyggande och ingripande om det vid förläggningen uppstår en misstanke om att ett barn eller en ung person har blivit utsatt för utnyttjande eller riskerar att bli utnyttjad i samband med människohandel.

at inddrage civilsamfundet i kampen mod menneskehandel, -herunder NGO, der arbejder indenfor dette felt samt fagbevægelsen og arbejdsmarkedets parter

Norsk innspill: Handlingsplanen mot menneskehandel legger opp til en koordinert innsats mot menneskehandel, der offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner jobber sammen for å stoppe overgrep og verne ofrene. Vår *Koordineringsenhet for ofre for menneskehandel* (KOM) fremmer det tverrfaglige samarbeidet. Justis- og beredskapsdepartementet forvalter en tilskuddsordning der over 20 millioner kroner årlig fordeles til frivillige organisasjoner som bistår ofre. Aktuelle prosjekt er bo- og oppfølgingstilbud, oppsøkende virksomhet, informasjonstiltak, arbeidstrening og rådgivning.

Strategien mot arbeidslivskriminalitet favner alle arbeidslivets parter i en bred front mot alle former for lovbrudd innen næringslivet. Utnyttning av arbeidstakere finner erfaringsmessig sted i virksomheter som begår ulike former for lovbrudd.

Finsk innspill: Det nationella hjälpsystemet för offer för människohandel är en statlig myndighetsaktör vars uppgift är att identifiera och samordna hjälp till offer för människohandel. Hjälpsystemet bedriver kontinuerligt praktiskt samarbete med de frivilligorganisationer som utför uppsökande arbete och med fackförbunden. Dessutom samarbetar hjälpsystemet med de frivilligorganisationer som erbjuder stödtjänster för organiseringen av hjälpinsatser till offer för människohandel. Hjälpsystemet deltar i regionala samarbetsmöten som fokuserar på människohandel och som organiseras av Brottsofferjouren, en frivilligorganisation som producerar stödtjänster för brottsoffer. Systemet ordnar också regionala utbildningar om människohandel i samarbete med Brottsofferjouren.

Hjälpsystemet upprätthåller webbplatsen www.ihmiskaappa.fi där vem som helst kan hitta information om människohandel, hjälp till offer för människohandel och hänvisning till hjälp.

Vedlegg

Dessutom kan vem som helst få information om människohandel, identifiering av offer och hjälpverksamhet genom att ringa till hjälpsystemets journalnummer.

at kæmpe for at den europæiske og internationale lovgivning på området tager højde for nye former for menneskehandel.

Norsk innspill: Norge har over tid arbeidet for å sikre at sekretariatet til Europarådets ekspertgruppe mot menneskehandel (GRETA) får de nødvendige ressurser til å kunne overvåke medlemsstatenes gjennomføring av Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel. GRETA har vist seg meget bevisste på de nye formene for menneskehandel, og undersøker i hvilken grad landene forebygger og bekjemper dem.

I global sammenheng er FNs konvensjon mot grenseoverskridende kriminalitet og den underliggende protokoll for menneskehandel sentral. Det har i flere år pågått et arbeid for å etablere en overvåkingsmekanisme for instrumentene. Norge deltar aktivt i møter i UNODC for å sikre en mest mulig effektiv overvåkingsmekanisme.